

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Йована Тодорова Тодорова, Катедра по Обща и приложна хидробиология на Биологически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, член на научно жури съгласно заповед №31/11.04.2025 г. на Директора на ИБЕИ-БАН

Относно: дисертационен труд, представен за защита за получаване на ОНС “доктор”

Автор на дисертационния труд: МОНИКА АТАНАСОВА СЪБЕВА – докторант по 4.3. Биологически науки; научна специалност Хидробиология

Тема на дисертационния труд: ПОТЕНЦИАЛ НА ЗООПЛАНКТОНА КАТО БИОИНДИКАТОР НА ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА МОДЕЛНИ СТОЯЩИ ВОДОЕМИ

1. ОБОБЩЕН АНАЛИЗ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ ПО ПРОЦЕДУРАТА:

Представените по процедурата за придобиване ОНС Доктор, материали от Моника Събева включват всички задължителни документи според Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИБЕИ-БАН. Докладът за сходство на текста на дисертацията в резултат от проведена процедура за предотвратяване на плагиатство показва, че откритите сходства са регламентирани и не носят признаци на плагиатство. Дисертацията напълно съответства на изискванията за дисертационни трудове за придобиване на ОНС Доктор, прилагани в ИБЕИ – БАН. Нямам критични забележки към документите, представени от докторантката.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И АКТУАЛНОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

Дисертационният труд е оформен като „скрепени“ публикации с придружаващ текст и общ обем от 121 стр. като преходът между двата типа научен текст е направен професионално, с усет към интерпретацията от различни ракурси. Общото впечатление, което дисертацията внушава е на едно задълбочено изследване по актуална и все още не напълно проучена тематика, а именно приложението на зоопланктонните съобщества като биоиндикатори за екологичното и трофичното състояние на стоящи водни тела в България. Изследването се откроява със своята научна приложимост, обвързването му с действащите екологични нормативни документи и ясно поставения фокус върху запълването на празнините относно биоиндикативния потенциал на зоопланктона. Извършено е целенасочено сравнение и определяне на трофичното и екологичното състояние на осем язовира, чрез анализ на зоопланктонни и макрозообентосни съобщества, както и на физико-химични параметри на водната среда. Използваната методология, работната постановка и избраният комплексен подход намирам за съвременни, научно издържани и отразяващи добрите изследователски и научни практики на звеното. Самият текст е написан в издържан научен стил; описанието на събраните материали и приложените методи, както и представянето на получените резултати е логично, ясно и последователно, а обсъждането на данните – изчерпателно, аргументирано и творчески поднесено в контекста на известната научна информация.

3. ЗНАЧИМОСТ И УБЕДИТЕЛНОСТ НА РЕЗУЛТАТИТЕ, ИЗВОДИТЕ И НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ:

Получените резултати са значими и убедителни като имат пряко значение за изпълнението на изискванията на Рамковата директива за водите (2000/60/ЕО) и прилагането на екосистемния подход при управлението на водите. Научният труд притежава сериозна приложна стойност за развитието на националната система за мониторинг на повърхностните води. Изследването за първи път описва таксономичния състав и структурата на зоопланктонните съобщества в четири язовира, както и на макрозообентосните съобщества в два. Направена е сапробиологична оценка, която показва различия между литоралната и пелагичната зона, определена чрез макрозообентоса и зоопланктона, съответно. Потвърдена е приложимостта на индекса RCC за оценка на трофичното състояние чрез зоопланктонните съобщества в стоящи водни тела. Определени са ключови индикаторни таксони, които могат да се използват за оценка на трофичното състояние и екологичния потенциал на язовирите в страната. Установено е, че новият биотичен индекс ВММІ е по-чувствителен от ВІ за оценка на екологичния потенциал чрез макрозообентоса. Системният подход при подбор на язовири с различна типология и широк спектър от екологични условия повишава представителността на резултатите и осигурява надеждна база за по-нататъшни мониторингови и управленски решения.

4. ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ НАУЧНИ ТРУДОВЕ:

Научните постижения на докторантката по темата на дисертацията, са обобщени в четири публикации. Две от тях са в реферирани списания, съответно отнесени към квартали 3 и 4, и две са в списания без ранг и импакт фактор И в четирите публикации, докторант Събева е водещ автор, което е силна индикация за лично участие и принос, както в добиването на резултатите, така и в тяхната обработка и научна интерпретация.

5. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ВЪПРОСИ КЪМ ДОКТОРАНТКАТА:

Към работата имам една критична забележка – считам, че дисертацията само би спечелила, ако имаше по-подробно представена работна хипотеза, която логически да е свързана с експерименталния дизайн и да служи като аргументация за избора на съобщества, методи, метрики. Имам и един въпрос, който бих искала да задам на докторант Събева: Резултатите представени на фигури 14 – 17 за относителното обилие и биомаса на основните зоопланктонни групи показват голямо колебание и в двата показателя до практическа липса на представители на някои от групите в определени язовири (напр. ротифери в пробите от яз. Бебреш през пролетта, кладоцери - в яз. Телиш през есента и в яз. Пчелина през лятото). На какво се дължат тези големи вариации според Вас и как се отразяват върху биоиндикативния потенциал на зоопланктона?

6. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ ДОКТОРАНТКАТА:

Познавам лично докторант Моника Събева още от студентските ѝ години. Тя винаги се е отличавала с трудолюбивост, задълбочена любознателност и отдаденост в

теренната и лабораторна работа. Усилията, които полага в своята изследователска дейност като млад специалист, свидетелстват за сериозен професионализъм и ангажираност, достойни за уважение.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд е по актуална и значима тематика в областта на хидробиологията и изпълнява напълно изискванията на ЗРАСРБ и специфичните изисквания на Правилника на ИБЕИ. Убедено разкрива добрата теоретична подготовка, надграждането в знанията и придобитата широка гама умения на докторантката. Моника Събева е усвоила редица методи и подходи за планиране, анализ и обработка на експериментални задачи, което я утвърждава като сериозен млад учен. Получените резултатите по дисертацията имат оригинален характер и представляват солидна основа за бъдещи изследвания. В заключение оценявам положително и високо дисертационния труд и препоръчвам убедено на уважаемото научно жури да оцени по достойнство представената работа, като гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен "Доктор" в област 4. Природни науки, математика и информатика; професионално направление 4.3 Биологически науки, научна специалност Хидробиология на Моника Атанасова Събева.

19.06.2025 г.

Член на научното жури:

/доц. д-р Йована Тодорова/